

Міжнародні науково-практичні інтернет-конференції
юридичного та історичного спрямування

АКТУАЛЬНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРАВОВОЇ ТА ІСТОРИЧНОЇ НАУКИ

ISSN 2617-2364

Випуск 26

МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-
ПРАКТИЧНОЇ ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ

www.lex-line.com.ua

Юридична лінія

15 жовтня 2020 р.

УКРАЇНА

Тернопіль

2020

Актуальні дослідження правової та історичної науки (випуск 26):
матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції /
Збірник тез доповідей: випуск 26 (м. Тернопіль, 15 жовтня 2020 р.). -
Тернопіль, 2020.- 43 с.

УДК 340 (063)
ББК 67.0я43

ISSN 2617-2364

В роботі зібрані кращі доповіді з юридичних та історичних питань, які
оприлюднені на інтернет-сторінці www.lex-line.com.ua.

*Збірник матеріалів науково-практичної інтернет-конференції
включаються до наукометричної бази даних "PIHЦ/RSCI".*

Адреса оргкомітету:
46005, м. Тернопіль, а/с 797
тел. +380979074970
E-mail: lex-line@ukr.net

Оргкомітет міжнародної науково-практичної інтернет-конференції не
завжди поділяє думку учасників. В збірнику максимально точно
збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками.
Повну відповідальність за достовірність несуть учасники, їх наукові
керівники та рецензенти.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів
конференції посилання на джерело є обов'язкове.

**COORDINATION OF LITHUANIA'S PARTICIPATION IN
INTERNATIONAL ORGANIZATIONS**

Maksurov Alexey Anatolevich

*PhD in Law, Professor, Kiev National University named after
Taras Shevchenko*

The participation of the Republic of Lithuania in international organizations is usually successfully coordinated, about which the necessary normative legal acts are adopted in advance.

So, for example, in accordance with the Resolution Government of Republic of Lithuania No. 565 of 21 September 2016 "On the implementation of the provisions of regulation (EC) No. 1005/2009 of the European parliament and of the Council of approval of 16 September 2009" On substances that deplete the ozone layer "18 May 2011 [2]" 4. Delegate: 4.1.2. coordinating the implementation of the Regulation, programs and plans for the management of ODS in cooperation with other ministries of the Republic of Lithuania and state authorities, providing advice to the ministries of the Republic of Lithuania and other state bodies on the regulation of ODS".

As you can see, the coordination mechanism in this example is clear and concise. However, we observe a completely different situation in the "internal" coordination regulation.

For example, on the basis of Resolution Government of Republic of Lithuania No. 1328 "On approval of the program for improving energy efficiency of public buildings" [2], which was adopted in pursuance of the agreements of Lithuania due to its participation in international organizations, Article 24 deals with the approval measures to coordinate investment policy in the construction of buildings and structures for public needs. It is noted that here, too, coordination helps to avoid corruption.

At the same time, according to Article 34, "the organizers of projects for investments in municipal public buildings are municipal executive bodies, which, in order to improve the energy efficiency of public buildings under the jurisdiction of the property, carry out the following activities:

34.2. coordination of the prospects for the use of the selected public building in accordance with its purpose with the ministry in the relevant area of competence, taking into account the purpose of using the public building”.

In this case, there is no clear coordination regulation. The coordination process itself is not defined in any way from the point of view of its procedure. The subjective composition of such activities remains unclear. Questions of responsibility for failure to comply with the agreed decision remained unanswered.

We believe that such a difference in the quality of coordination norms of law according to the same survey is due to the high assessment by the Government of Lithuania of the potential results of the participation of representatives of the republic in international organizations. However, the internal “consumer” of coordination legal norms must also be provided with high-quality coordination legal norms.

Literature:

1. Resolution Government of Republic of Lithuania № 565 of 21 September 2016 «On the implementation of the provisions of regulation (EC) № 1005/2009 of the European parliament and of the Council of approval of 16 September 2009 «On substances that deplete the ozone layer» 18 May 2011 // [https://e-](https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/en/TAD/289c75c0d25e11e6a476d5908abd2210)

[seimas.lrs.lt/portal/legalAct/en/TAD/289c75c0d25e11e6a476d5908abd2210](https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/en/TAD/289c75c0d25e11e6a476d5908abd2210)

2. Resolution Government of Republic of Lithuania № 1328 «On approval of the programme for improving energy efficiency of public buildings» // [https://e-](https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/en/TAD/89076b10978811e68adcda1bb2f432d1)

[seimas.lrs.lt/portal/legalAct/en/TAD/89076b10978811e68adcda1bb2f432d1](https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/en/TAD/89076b10978811e68adcda1bb2f432d1)

КУЛЬТ ОСОБИ Й. СТАЛІНА ЯК ВТІЛЕННЯ ЛІВОЇ МОДЕЛІ ТОТАЛІТАРНОГО ДЕРЖАВНО-ПРАВОВОГО РЕЖИМУ: ОСОБЛИВОСТІ ГЕНЕЗИСУ

Сухонос Володимир Вікторович

доктор юридичних наук, професор, Сумський державний університет

Сухонос Віктор Володимирович

доктор юридичних наук, професор, Сумський державний університет

На сьогодні виділилося два основні підходи, пов'язані із сталінським державно-правовим режимом. Зокрема, сталіністи (Ю. Мухін [13], О. Пруднікова [10] та ін.), припускають лише один постулат: «вороги народу» були насправді, а тому боротьба з ними була благою справою і репресії були повністю виправданими. Антисталіністи (Ж. Медведєв [12], А. Жигулін [5] та ін.) навпаки: наголошують на повній відсутності «ворогів народу», а тому уся діяльність Й. Сталіна у сфері «боротьби» з ними є свідченням зловмисності, масові ж репресії не можна виправдати жодними аргументами. Проміжне становище між ними займають «напівсталіністи» (Ю. Жуков [6], В. Земсков [8]) – особи, які, з одного боку, виправдовують репресії з точки зору вини самих жертв (Тухачевський, Ейхе, Бухарін самі були активними учасниками репресій, а потім і до них черга дійшла), а з іншого – засуджують або заперечують їх масовий характер. Є й радикали. Зокрема, П. Балаєв взагалі заперечує сталінські репресії [2].

Крім того, нині навіть важко визначити, на який період поширюється сама доба «культу особи».

На нашу думку, в рамках цього періоду можна виділити наступні роки: 1926 (рік призначення В. Менжинського очільником ОДПУ), 1934 (XVII з'їзд ВКП (б)), 1953 (рік смерті Й. Сталіна) та 1957 (рік розгрому т. зв. «антипартійної групи»).

Як уявляється для сталінських репресій найбільш вагомим слід вважати 1926 р., коли після смерті Ф. Дзержинського головою ОДПУ було призначено В. Менжинського.

Мабуть мало в радянській історії персон, які не викликали б такої неоднозначності як Ф. Дзержинський. Проте, його діяльність здебільшого

припала на добу революції 1917 та громадянську війну 1918 – 1921 рр. Виходячи з цього, він вважав терор єдиним реальним засобом боротьби з контрреволюцією. Офіційне закінчення громадянської війни у 1921 р. та залучення голови ВНК до інших сфер діяльності – «голова комісії при ВЦВК з покращення життя дітей» (з січня 1921 р.), «народний комісар шляхів сполучення» (з квітня 1921 р.) [14, с. 381], «голова ВРНГ» (з лютого 1924 р.) [14, с. 382], можливо, сприяли певній гуманізації цієї особистості та, відповідно, очолюваного ним ВНК-ДПУ-ОДПУ.

Зокрема, відразу після офіційного закінчення громадянської війни, досить різко знизився рівень притягнення до кримінальної відповідальності за контрреволюційні злочини. І якщо у 1921 р. їх було 35 829 осіб, то у 1922 – уже 6 003 особи, а в 1923 – 4 794 [7, с. 259]. У січні 1924 р. помирає В. Ленін [11, с. 14]. Ф. Дзержинський призначається головою комісії Президії ЦВК СРСР з організації його поховання [14, с. 382]. У тому ж році число засуджених збільшилося майже утричі – 12 425, у 1925 – 15 995, а в 1926, коли органи ОДПУ очолив В. Менжинський – 17 804 [7, с. 259]. До речі, це призначення відбулося не одразу. Перший радянський розвідник, який втік в 1930 р. на Захід, Г. Агабеков згадує, що коли, після смерті Ф. Дзержинського в 1926 р., обговорювалася кандидатура на пост голови ОДПУ, Політбюро довго вагалось і якийсь час навіть розглядало можливість очолити керівництво ОДПУ Г. Орджонікідзе чи А. Микояну. Їхні імена висувалися унаслідок малої відомості В. Менжинського та його недостатнього авторитету у партійному середовищі. Однак, враховуючи занепокоєння серед співробітників ОДПУ, які, почувши про ці кандидатури, ледь не відкрито стали говорити про націонал-шовіністичні погляди Г. Орджонікідзе та недостатні розумові здібності А. Микояна, Політбюро затвердило безлику кандидатуру В. Менжинського. З тих пір орган диктатури пролетаріату став слухняним знаряддям в руках Політбюро та його очільника Й. Сталіна. Весь світ міг про це переконатися на прикладах розправи з троцькістами та правою опозицією [1, с. 11].

Фактично, саме В. Менжинський вважається організатором сталінських репресій.

Проте, першопричиною цього, як уявляється, стало істотне погіршення зовнішньополітичного стану СРСР під час різкого загострення радянсько-британських відносин унаслідок підтримки Москвою

загальнонаціонального страйку, що відбувався в Великій Британії з травня по листопад 1926 р. Радянські профспілки надіслали на користь страйкарів 1 250 тис. фунтів стерлінгів, незважаючи на офіційну відмову керівництва тред-юніонів прийняти від них грошову допомогу. Ця акція, а також звернення різних радянських організацій до англійських робітників із закликом «кріпити єдність у боротьбі з капіталом» були розцінені в Великобританії як грубе втручання в її внутрішні справи і викликали протести навіть з боку англійської компартії. До звинувачень у невизнанні боргів, антибританських інтригах в колоніях і третіх країнах тепер додалося звинувачення в підривної діяльності вже всередині самої метрополії. У такій обстановці С. Болдуїну і О. Чемберлену ставало все важче стримувати прихильників негайного розриву дипломатичних відносин з СРСР і закриття всіх радянських установ.

З метою так би мовити «зам'яти» скандал і не допустити остаточного розриву відносин в Москві прийняли рішення призначити послом до Великобританії добре відомого і шанованого в країні Л. Красіна. Прибувши до Лондона у вересні 1926 р. він розгорнув активну діяльність, спрямовану на нормалізацію радянсько-британських відносин, намагаючись в черговий раз зацікавити фінансово-промислові верства Великобританії перспективами розширення торгівлі з СРСР і розміщення великих радянських замовлень. Смерть Л. Красіна в листопаді 1926 р. стала важкою втратою для радянської дипломатії. Рівнозначною йому заміни у НКЗС не було. Тим часом відносини між двома країнами стрімко погіршувалися. У лютому 1927 р. Лондон офіційно попередив Москву, що в разі продовження нею антибританської пропаганди він піде на розрив дипломатичних відносин.

Чергові викриття політики СРСР і Комінтерну в Китаї, що відбулися, услід за вторгненням пекінської поліції до радянського повпредства і захопленням там компрометуючих Радянський Союз матеріалів, у квітні 1927 р., підштовхнули британську владу до аналогічних дій щодо радянських установ у Великобританії. Після захоплення лондонською поліцією 12 травня 1927 р. документів торгового представництва СРСР і радянсько-британського акціонерного товариства «АРКОС» їй вдалося виявити додаткові свідчення антибританської діяльності радянських громадян. В обстановці гучного політичного скандалу уряд Великобританії 23 травня 1927 р. прийняв рішення про розрив

дипломатичних відносин з СРСР, яке переважною більшістю голосів була підтримане парламентом [9, с. 98].

У відповідь на це, радянський уряд у 1927 р. заявив, що він «зуміє захистити будівництво соціалізму від будь-яких замахів» і доручив ОДПУ «удатися до рішучих заходів з охорони країни від іноземних шпигунів, паліїв та вбивць разом з їхніми монархічними та білогвардійськими союзниками». Виконуючи цю урядову вказівку, органи ОДПУ на чолі з В. Менжинським у 1927–1929 рр. «викрили» та «ліквідували» цілу низку «шпигунське-диверсійних та терористичних груп» [3, с. 308].

Саме під час його головування в ОДПУ у червні 1927 р. відбулися перші, власне, сталінські масові репресії, які були проведені і спрямовані проти інтелігенції і селянства. У документах ОДПУ повідомлялося, що «під час червневої операції» було проведено до 20 тис. обшуків і заарештовано 9 тис. осіб. Арештам піддавалися насамперед «колишні» – колишні поміщики, колишні білі, особливо ті, хто повернувся з-за кордону («репатріанти»), а також «куркулі й буржуї», «торговці», «попи і церковники»... Сталінський задум масових репресій 1927 р. аж ніяк не обмежувався арештами 9 тис. осіб і розстрілами, за висловом одного з діячів ОДПУ, поданої «порівняно невеликої цифри». У листі керівництву ОДПУ від 26 червня Й. Сталін вимагав проведення «повальних арештів» і «показових процесів», «публікації свідчень» заарештованих і вже розстріляних (яка «має величезне значення, якщо обставити її вміло»)... При цьому, діячам ОДПУ пояснювалося, що «агенти Лондона сидять у нас глибше, ніж здається», зокрема, зверталася увага на «шпигунство в Воєнвіді, авіації, флоті» (де авторитет Л. Троцького ще залишався високим) [4, с. 62].

Тобто, фактично, ми можемо вважати 1927 р. роком початку сталінських репресій, які стали найбільш характерною рисою сталінського режиму.

На сьогодні умовно можна виділити два основних напрямки реалізації сталінських репресій:

- 1) Жертви «соціалістичної реконструкції».
- 2) Боротьба з явною та уявною «опозицією» сталінсько-більшовицькому режиму.

Процес «соціалістичної реконструкції» здійснювався за трьома напрямками: «індустріалізація», «колективізація» і «культурна революція». Проте, це є справою майбутніх досліджень.

Література:

1. Агабеков Г. С. Секретный террор: Записки разведчика / Г. С. Агабеков. – М. : ТЕРРА-Книжный клуб, 1998. – 336 с. – (Секретные миссии).
2. Балаев П. Г. Л. П. Берия и ЦК. Два заговора и «рыцарь» Сталина / Петр Григорьевич Балаев. – М. : Центрполиграф, 2018. – 550 с.
3. Гладков Т. К. Менжинский / Теодор Кириллович Гладков и Михаил Александрович Смирнов. – М. : Молодая гвардия, 1969. – 352 с. – (Жизнь замечат. людей. Серия биогр.; вып. 2 (463)).
4. Данилов В. П. К истории становления сталинизма / Виктор Петрович Данилов // Куда идёт Россия?.. Власть, общество, личность : материалы VII Международного симпозиума / [отв. ред. Т. И. Заславская]. – М. : МВШСЭН, 2000. – С. 56–68.
5. Жигулин А. В. Черные камни / Анатолий Владимирович Жигулин. – М. : Книжная палата, 1989. – 240 с.
6. Жуков Ю. Н. Иной Сталин. Политические реформы в СССР в 1933 – 1937 гг. / Юрий Николаевич Жуков. – М. : Вагриус, 2005. – 512 с.
7. Земсков В. Н. Политические репрессии в СССР: реальные масштабы и спекулятивные построения / Виктор Земсков // Книга, обманувшая мир : сб. критических статей и материалов об «Архипелаге ГУЛАГ» А. И. Солженицына / [сост. и ред. В. В. Есипов]. – М. : Летний сад, 2018. – С. 256–304.
8. Земсков В. Н. Сталин и народ. Почему не было восстания / Виктор Земсков. М. : Алгоритм, 2014. – 152 с. — (Узлы российской истории).
9. История международных отношений : в 3 т. / под ред. А. В. Торкунова и М. М. Наринского. – М. : Аспект Пресс, 2012–2012. – Т. II: Межвоенный период и Вторая мировая война / А. Ю. Борисов, Н. Е. Клейменова, М. М. Наринский, А. Ю. Сидоров. – 2012. – 496 с.
10. Колпакиди А. И. Двойной заговор. Сталин и Гитлер: Несостоявшиеся путчи / А. И. Колпакиди, Е. А. Прудникова. – М. : ОЛМА-ПРЕСС, 2000. – 560 с. – (Досье).

11. Крупская Н. К. Владимир Ильич Ленин : [рассказ] / Надежда Константиновна Крупская. – М. : Детская литература, 1979. – 16 с.
12. Медведев Ж. А. Сталин и еврейская проблема. Новый анализ / Ж. А. Медведев. – М. : Права человека, 2003. – 288 с.
13. Мухин Ю. И. Суд над Сталиным / Юрий Мухин. – М. : Яуза-пресс, 2010. – 288 с. – (Бестселлеры Юрия Мухина и В. Кожина).
14. Тишков А. В. Дзержинский / А. В. Тишков. – [4-е изд.]. – М. : Молодая гвардия, 1985. – 384 с. – (Жизнь замечат. людей. Серия биогр.; вып. 7 (541)).

**Конституційне право. Конституційне процесуальне право.
Адміністративне право. Адміністративне процесуальне право. Митне
та податкове право. Міжнародне право. Муніципальне право**

**ДО ПИТАННЯ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ НОРМАТИВНО-
ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ВІДНОСИН У
СФЕРІ ДІЯЛЬНОСТІ ФІСКАЛЬНИХ ОРГАНІВ**

Шевчук Михайло Олександрович

*аспірант кафедри адміністративного права та процесу Харківського
національного університету ім. В.Н. Каразіна*

Питання розвитку нормативно-правового забезпечення інформаційних відносин у сфері діяльності фіскальних органів набуває все більшого значення, адже вироблення шляхів забезпечення безпеки та схоронності інформації, швидкого обміну. Інформаційна діяльність органів ДФС України, спрямована на підвищення ефективності адміністрування податків, зборів, митних платежів та єдиного соціального внеску, надання якісних послуг платникам, забезпечує розвиток інформаційно-телекомунікаційних систем і технологій, сприяє впровадженню автоматизації процедур та здійсненню зовнішньоекономічній діяльності.

В Україні становлення і розвиток нормативно-правового забезпечення інформаційних відносин у сфері діяльності фіскальних органів можемо охарактеризувати умовно виокремивши декілька етапів:

Підготовчий етап (1991 – 2007 рр.), під час якого були закладені основи для розвитку інформаційного суспільства та визначені найбільш загальні аспекти використання сучасних інформаційних і комунікаційних технологій, зокрема з прийняттям Законів України «Про інформацію», «Про національну програму інформатизації», «Про концепцію національної програми інформатизації», з ухваленням Указу Президента України «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні» від 31 липня 2000 року та зверненням Президента України до Верховної Ради України «Україна: поступ у ХХІ сторіччя. Стратегія економічного та соціального розвитку на 2000-2004 роки», в

якому розвиток національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет, забезпечення широкого доступу до цієї мережі громадян та юридичних осіб усіх форм власності в Україні, належне представлення в ній національних інформаційних ресурсів є одним з пріоритетних напрямів державної політики в сфері інформатизації, задоволення конституційних прав громадян на інформацію.

Етап розбудови інформаційного спеціального законодавства та запровадження електронного оподаткування (2007-2015 рр.) – характеризується формуванням спеціального законодавства та визначенням конкретних цілей (завдань) щодо розвитку електронного оподаткування. Цей період ознаменувався схваленням Кабінетом Міністрів України Концепції розвитку електронного урядування в Україні (2010) (дало поштовх для нових ініціатив щодо побудови елементів інфраструктури е-уряду), Плану дій з впровадження в Україні ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд» (2012), Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні (2013), окрім цього «Концепція розвитку електронного урядування в Україні» є основоположним документом цього періоду.

Отже, на сьогодні процес розвитку інформаційних відносин у сфері діяльності фіскальних органів знаходиться в постійному розвитку.

Література:

1. Розпорядження Кабінету міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні» від 13.12.2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2250-2010-%D1%80>
2. Указ Президента України «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні» 2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/928/2000#Text>

Науковий керівник: Солошкіна Ірина Володимирівна, доктор юридичних наук, доцент, Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна

**Цивільне та сімейне право. Цивільне процесуальне право.
Комерційне право. Житлове право. Зобов'язальне право. Міжнародне
приватне право. Трудове право та право соціального забезпечення**

ЗАГАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СУДОВОЇ СИСТЕМИ

Гуйван Петро Дмитрович

кандидат юридичних наук, заслужений юрист України, професор

Полтавського інституту бізнесу

Проблематика чесного та об'єктивного формування складу українського судівництва неодноразово висвітлювалась у правовій літературі. Разом з тим, залишаються недостатньо вивченими чинники, що впливають на організацію справедливого судочинства в частині однозначності та несуперечливості кадрових рішень, відкритості та чесності процедур добору тощо. Не отримали достатньої уваги такі питання, як необґрунтовані приховування органом судового врядування інформації про проведення добору суддів, перекручування фактів, ігнорування запитів та інші зловживання суб'єкта владних повноважень з метою приховати від суспільства відомості, які становлять публічний інтерес. Вражаюча закритість конкурсу, непрозорість даних про хід оцінювання, махінації з проведенням тестувань, виставлянням балів кандидатам та інші суттєві правопорушення було предметом негативних оцінок в літературі [1, 2]. Тож, показово, що Верховна Рада - єдиний законодавчий орган країни, переважною більшістю голосів прийняла рішення, яким негайно припинила повноваження ВККС, не надавши їй звичайного за подібних обставин повноваження - здійснення розпорядчих функцій на перехідний період до обрання нового складу. Більше того, жодному з членів попереднього складу ВККСУ не дозволено за приписом Закону балотуватися до нового складу Комісії, навіть тим, які були туди обрані щойно перед припиненням повноважень.

Такий безпрецедентний крок, пов'язаний з абсолютною недовірою членам попереднього складу Комісії, свідчить лише про одне: склад ВККСУ розформовано в зв'язку з незаконними, корумпованими та непрофесійними діями даного органу. Про це чітко зазначено у пояснювальній записці до проекту закону, а також стосовно

протиправності дій Комісії висловився 09 жовтня 2019 року в інтерв'ю виданню Цензор.НЕТ представник Президента України в Конституційному Суді України Федір Веніславський. Таким чином, бувший склад себе повністю дискредитував, тож абсолютно логічно і безсумнівно, що нові члени ВККСУ, будучи обраними, намагатимуться виправити помилки своїх попередників і не будуть їх повторювати, у тому числі і з тих питань, які є предметом нинішніх судових розглядів. В той же час, даний принциповий підхід гне притаманних органам судової влади. Наразі типовими є факти, коли національні суди якраз і «кришують» той орган, який в державі покликаний здійснювати чесний та неупереджений добір суддів – Вищу кваліфікаційну комісію суддів (ВККС), дозволяючи йому на свій розсуд чинити свавільні дії, призначаючи на посади нечесних та корумпованих осіб.

Показовим є розгляд подібної справи № 9901/293/19 Верховним Судом [3]. Позивач вимагав у суду захистити його право на доступ до публічної інформації, яким грубо знехтувала ВККС, не надавши запитуваних відомостей про хід конкурсу на посади суддів, у якому позивач приймав участь. Слід зазначити, що, попри пред'явлення позову у липні 2019 року, остаточний розгляд справи відбувався 10 грудня 2019 року, тобто після того, як за Законом Вища кваліфікаційна комісія суддів в особі її членів припинила свою діяльність у попередньому складі. Наступний склад даного органу буде сформовано за результатами проведеного конкурсного добору, який ще навіть не стартував. Отже на нинішній час такого органу, який зветься ВККСУ, не існує, жодної посадової особи, що є членом цієї Комісії немає фізично. Попри те, що Велика Палата Верховного Суду, власне, не мала права розглядати спір за фізичної відсутності в природі самого учасника спору – ВККС, вона, тим не менше, розглянула справу. При цьому в якості аргументів у суді оцінювалася позиція вже розформованого органу, причому значною мірою в зв'язку із незаконністю дій саме в тій площині, яка була предметом розгляду. Між тим, вищий судовий орган України підтримав позицію відповідача у бувшому складі, згідно з якою Комісія не повинна надавати інформацію учаснику конкурсу. Власне, незважаючи на констатацію Законом незаконності дій ВККСУ і розпуск її з огляду на це, Верховний Суд фактично вчиняє спробу реабілітації цієї інституції, зазначаючи, що вона діла законно, відмовляючи запитувачу в доступі до публічної інформації.

Чим же аргументує суд відмову в доступі позивача до інформації про рівень своїх оцінок за різними кваліфікаційними показниками, отриманими під час його участі в конкурсі на посаду судді одного із вищих судів України? Верховний Суд, ні багато, ні мало, вказує, що «рейтинг кандидатів на зайняття вакантних посад за окремими критеріями (показниками) Комісією не визначається, а тому неможливо надати інформацію про рівень рейтингової оцінки кандидата на посаду судді ними». Але така позиція якраз знаходиться у суперечності з положеннями українського закону. Навпаки, законодавство вказує, що кваліфікаційне оцінювання кандидатів проводиться окремо за кожною з 10 позицій, визначених у «Положенні про порядок та методологію кваліфікаційного оцінювання, показники відповідності критеріям кваліфікаційного оцінювання та засоби їх встановлення» (Положення). За кожною з позицій законодавством визначені окремі, лише даному критерію притаманні показники відповідності кандидата; за кожним критерієм виставляється своя оцінка в межах визначених нормативно; за законодавчим правилом відбувається сумування вказаних оцінок і отримання у такий спосіб арифметичного значення остаточної суми показників рейтингу.

Якщо цього не зробити, як то робив попередній склад ВККСУ та зараз робить Верховний Суд, фізично неможливо встановити підсумкову загальну рейтингову оцінку. Давайте проведемо нескладне дослідження в межах предмету даної справи, яке, на жаль, покаже неспроможність суддів Великої Палати вести аналітичну роботу, бо вони перебувають в тенетах «переконливості» аргументів відповідача без їхнього хоча б побічного дослідження. Уявімо собі, всупереч закону, що суд має рацію, і в процесі проведення конкурсу Комісія може взагалі не оцінювати рівень окремих рейтингових показників кандидатів (нагадаю, що законодавство містить критеріальні оцінки різних рейтингових позицій в розмірі до від 10 до 100 балів). Отже, припустимо, що ці оцінки є невідомими, бо окремо не проводилося відповідне оцінювання. Тоді просто дурницею виглядає можливість визначення сумарного результату за відсутності хоча б одного з доданків (хоча, як стверджує відповідач, у нього немає не одного, а усіх доданків). Звісно, це питання поставало перед судом. Але даний суд в стилі усталеного судочинства за участі органу, що його призначив, уникнув взагалі його розгляду. Та, хочемо ми того, чи ні, необхідно дати відповідь на питання, що прямо стосуються даного позову: «яким чином ВККСУ могла визначити рейтингову оцінку за загальний результат

конкурсу, якщо вона не здійснювали оцінювання окремих рейтингових позицій, які за нормативним приписом, є складовими елементами загальної оцінки?» Розумної, зрозумілої відповіді на нього немає.

Закон все ж надає відповідь на дане питання, але не такого змісту, який використовує суд, а якраз навпаки. У тій же ст. 83 ЗУ «Про судоустрій і статус суддів» вказується, що Порядок та методологія кваліфікаційного оцінювання, показники відповідності критеріям кваліфікаційного оцінювання, та засоби їх встановлення затверджуються ВККС. Усім добре відомо, що відповідний документ – Положення - затверджений Комісією, він використовується уже не вперше при проведенні подібних конкурсів. Якщо не полінуватися та ретельно передивитися вказаний нормативний акт, неважко помітити, що за приписом п. 2 глави 6 «показники відповідності судді (кандидата на посаду судді) критеріям кваліфікаційного оцінювання досліджуються окремо один від одного та у сукупності». Згідно з законодавством встановлений перелік критеріїв оцінювання при проведенні конкурсу. В даному акті визначено також ознаки відповідності кандидата кожному критерію, вказується максимальна сума балів за кожним критерієм. Усі ці показники досліджуються як окремий елемент загального вивчення рівня особи з врахуванням перелічених вище чинників і оцінюється певною сумою балів, яка є складовою загального балу за результатами кваліфікаційного оцінювання. Інакше просто бути не може. Бо, якщо спитати Комісію та суддів Верховного Суду, хто і в якому порядку має виставляти бали та оцінювати відповідність кандидатів за кожним критерієм, як то передбачено законодавством, отримаємо традиційне, але значуще мовчання.

Отже, за законом ВККСУ зобов'язана, як того вимагає законодавство, провести кваліфікаційне оцінювання кандидата за даними, вказаними у п. 6 глави 2 розділу II Положення, і мотивовано оцінити його в межах встановлених за кожним критерієм балів. Саме на такий порядок дій при проведенні конкурсу вказує нормативний акт, і саме це, попри законодавчі приписи, намагається ігнорувати відповідач, та підтримує суд. При цьому Комісія вперто вказує, що жодних оцінювань за окремими критеріями не повинно проводитися та не проводилося. Але, насправді, без визначення хоча б одного з критеріїв встановити рівень загальної оцінки кандидата фізично неможливо. Взагалі будь-які математичні операції з рейтинговими показниками конкретних кандидатів за окремими

кваліфікаційними показниками просто унеможливлуються, хоча на практиці непрозора, закрита та неправильна за суттю система оцінки кандидатів не завадила комісії, попри математичні та фізичні закони, здоровий глузд вивести цифри фінального рейтингового оцінювання всіх кандидатів.

На обґрунтування свого одіозного рішення від 10 грудня 2019 року у справі № 9901/293/19 Велика Палата вказує, що запитувана позивачем інформація не повинна йому надаватися, бо Закон не вказує про обов'язок розпорядника публічних відомостей – ВККС надавати запитувачу саме дані про його рейтингову оцінку за окремими критеріями, визначеними законом. Дане твердження виглядає незграбним і, насправді, робить ведмежу послугу відповідачеві. Адже закон взагалі не каже про порядок фіксації будь-яких результатів кваліфікаційного оцінювання. Відтак, за судовою логікою, орган публічної влади, на якого поширюється закон «Про доступ до публічної інформації» може не фіксувати та не зберігати якісь дані про кваліфікаційне оцінювання кандидатів у судді. Такий підхід вищого судового органу взагалі нівелює приписи чинного національного законодавства, переводячи відносини в площину, де жодний розпорядник публічної інформації ніколи не буде зобов'язаний надавати вільний доступ до неї. Фактично, ВС поховав принципи вільного отримання інформації, передбачені у ст. 34 Конституції та ст. 10 Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Література:

1. Значну частину інформації про конкурс до Верховного суду приховують, - журналісти. iPress.ua. URL: https://ipress.ua/news/znachnu_chastynu_informatsii_pro_konkurs_do_verhovnogo_sudu_pryhovuyut_zhurnalisty_208676.html
2. Маніпуляції з результатами конкурсу до Верховного Суду: статистичні докази / Блог Михайла Жернакова / URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/zhernakov/58e4a2e32738e/f>
3. Справа № 9901/293/19. Архів Касаційного адміністративного суду Верховного Суду за 2019 рік.

**Кримінальне право. Кримінальне процесуальне право.
Криміналістика. Кримінологія. Кримінально-виконавче право.
Медичне право. Судові та правоохоронні органи. Адвокатура**

АНАЛІЗ ЮРИДИЧНОЇ ПРИРОДИ ОБТЯЖУЮЧИХ ОБСТАВИН В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ

Льїна Оксана Валеріївна

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінально-правової
політики та кримінального права, Інституту права Київського
національного університету імені Тараса Шевченка*

Пучко Ангеліна Володимирівна

*студентка 2 курсу ОСК «бакалавр», денної форми навчання, Інституту
права Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

В науці кримінального права проблемою, що безпосередньо пов'язана з питанням про правову природу обтяжуючих обставин, є проблема співвідношення обтяжуючих обставин Загальної та Особливої частин. Обтяжуючі обставини Особливої частини входять до фактичних складів, з якими закон пов'язує настання кримінальної відповідальності. Однак, дані обставини, як і обтяжуючі обставини Загальної частини, за своєю глибинною юридичною природою є юридичними фактами. Обидві групи обтяжуючих обставин є засобами досягнення соціальної справедливості. Отже, зазначені відмінності не можна визнати такими, що носять глибинний, принциповий характер, зокрема, обидві групи обтяжуючих обставин є юридичними фактами, засобами досягнення справедливості у кримінальному праві, впливають на відповідальність особи, відображають більшу суспільну небезпеку поведінки особи. У зв'язку з цим варто погодитись з думкою С.С. Гаскіна про існування загального (родового) кримінально-правового явища – обтяжуючих обставин, різновидами якого є – обтяжуючі обставини Загальної частини та обтяжуючі обставини Особливої частини. У літературі неодноразово робилися спроби відобразити відмінність між даними явищами на рівні наукової термінології. Зокрема, пропонувалося називати обтяжуючі обставини Загальної частини – обтяжуючими обставинами у власному

розумінні цього слова [1, с. 26], квантифікуючими обставинами [2, с. 21], а обставини Особливої частини у літературі традиційно називаються кваліфікуючими. Окремі автори наголошують на необхідності використання даного терміну безпосередньо в кримінальному законі [2, с. 93]. Вважаємо за доцільне використовувати термін “обтяжуючі обставини” при характеристиці родового поняття, а при характеристиці видових понять – терміни “квантифікуючі обставини” та “кваліфікуючі обставини”.

Що стосується впливу обтяжуючих обставин на кримінальну відповідальність потрібно зазначити наступне, в науці кримінального права ідея про те, що обтяжуючі обставини обтяжують відповідальність особи поступово стала чи не найбільш поширеною. Зокрема, відзначалось, що інші підходи до розуміння правових наслідків обтяжуючих обставин “звужують дійсний зміст цих обставин, значення яких не обмежується впливом на “ступінь вини”, “міру покарання” чи “ступінь суспільної небезпечності” [3, с.136-137]. Як правило, обґрунтування того, що обтяжуючі обставини впливають саме на відповідальність особи, здійснювалось у порівнянні з концепцією, що обмежувала вплив обтяжуючих обставин лише покаранням. Наголошувалось на тому, що обтяжуючі обставини впливають не лише на покарання (а саме не процес визначення його конкретної міри особі), а й на можливість застосування до особи звільнення від покарання, визнання її особливо небезпечним рецидивістом, процес виконання покарання і, навіть, вирішення окремих питань кримінального процесу. Очевидно, аргументація радянського періоду розвитку науки кримінального права повинна бути переглянута з урахуванням сучасних теоретичних положень та законодавства. У пострадянській науці кримінального права послідовно проводиться думка про те, що покарання (точніше призначення покарання) є лише одним із елементів (проявів) кримінальної відповідальності [4, с. 74; 5, с. 98-99;]. Як мінімум ще одним з її елементів називають державний осуд [4, с. 74; 5, с. 98-99]. В залежності від поєднання конкретних проявів (елементів) кримінальної відповідальності виділяють її форми [4, с. 74]. З урахуванням приписів чинного КК можна, зокрема виділити такі її форми, як покарання (являє собою поєднання обох елементів відповідальності) та звільнення від покарання та його відбування (зводиться до державного осуду). Зауважимо, що з приводу тлумачення поняття кримінальної

відповідальності та співвідношення його з поняттям покарання висловив свою позицію і Конституційний Суд України [6].

У п. 3 ч. 1 ст. 65 КК передбачено, що “суд призначає покарання.., враховуючи ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення, особу винного та обставини, що пом'якшують та обтяжують покарання”. Таким чином, кримінальний закон закріпив вплив обтяжуючих обставин на процес реалізації такої форми кримінальної відповідальності, як покарання. З іншого боку ч. 1 ст. 75 КК встановила, що “суд.., враховуючи тяжкість кримінального правопорушення, особу винного та інші обставини справи.., може прийняти рішення про звільнення від покарання з випробуванням”. Системне тлумачення п. 3 ч. 1 ст. 65 та ч. 1 ст. 75 КК дозволяє зробити висновок, що під “іншими обставинами справи” у ч. 1 ст. 75 КК, зокрема, розуміються обтяжуючі обставини. Таким чином, обтяжуючі обставини впливають на реалізацію і другої з виділених форм кримінальної відповідальності, іноді унеможливаючи її. Отже, наведене вище дозволяє стверджувати, що обтяжуючі обставини Загальної частини впливають (обтяжують) не лише на покарання, а й на кримінальну відповідальність взагалі. Проте наведена вище аргументація стосується лише обтяжуючих обставин Загальної частини. У зв'язку з цим необхідно дослідити правові наслідки, що їх тягнуть за собою обтяжуючі обставини Особливої частини. В першу чергу, дана група обтяжуючих обставин опосередковано впливає на покарання як форму кримінальної відповідальності. Наявність у складі кримінального правопорушення обтяжуючих обставин дозволяє законодавцеві збільшувати обсяг санкції, яка пов'язується з кваліфікованим складом, порівняно з санкцією, що пов'язується з основним складом. Таким чином, “доповнення” основного складу кримінального правопорушення тією чи іншою обтяжуючою обставиною веде до того, що межі санкції, що пов'язується з кваліфікованим складом кримінального правопорушення, змінюються (збільшуються) порівняно з санкцією, передбаченою за основний склад. Відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 65 КК суд призначає покарання у межах, установлених у санкції статті Особливої частини. Отже, суд, призначаючи покарання, зобов'язаний урахувати збільшення (порівняно з основним складом) обсягу санкції, яка пов'язується з кваліфікованим складом, що відбулося у зв'язку з наявністю у кваліфікованому складі обтяжуючих обставин. З іншого боку обтяжуючі обставини, що входять до складів

кримінальних правопорушень, передбачених Особливої частиною чинного КК, в окремих випадках можуть опосередковано впливати і на реалізацію іншої форми кримінальної відповідальності – звільнення від кримінальної відповідальності. Подібна можливість залежить від конкретного змісту санкцій, які пов'язуються законодавцем з кваліфікованими (особливо кваліфікованими складами). Зміст санкцій відіграє важливу роль з огляду на те, що відповідно до ч. 1 ст. 75 КК суд може застосувати звільнення від відбування покарання з випробуванням “...при призначенні покарання у виді виправних робіт, службового обмеження для військовослужбовців, обмеження волі, а також позбавлення волі на певний строк...”

Підсумовуючи вищесказане, можна стверджувати, що вплив обтяжуючих обставин (як тих, що містяться в Загальній частині, так і тих, що містяться в Особливій) не обмежується лише однією формою кримінальної відповідальності – покаранням, а поширюється на неї повністю.

Література:

1. Карпец И.И. Отягчающие и смягчающие обстоятельства в советском уголовном праве. – М.: Госюриздат, 1959. – 106 с.
2. Кругликов Л.Л. Смягчающие и отягчающие ответственность обстоятельства в уголовном праве (вопросы теории). – Воронеж: Изд-во Воронежского университета, 1985. – 164 с.
3. Курс советского уголовного права: В 6 т. / Под ред. А.А. Пионтковского. Часть Общая. – М.: Наука, 1970. – Т. 3. – 350 с.
4. Кримінальне право України. Загальна частина / За ред. П.С. Матишевського, П.П. Андрушка, С.Д. Шапченка. – К.: Юрінком Інтер, 2000. – 512 с.
5. Российское уголовное право: В 2 т. Т.1. Общая часть/ Под ред. Л.В. Иногамовой-Хегай, В.С. Комиссарова, А.И. Рарога. – М.: Инфра-М, 2003. – 623с.
6. Рішення у справі за конституційним поданням Міністерства внутрішніх справ України щодо офіційного тлумачення положень частини третьої статті 80 Конституції України (справа про депутатську недоторканність)// Юридичний вісник України. - № 47 (231). – 1999 – 25 листопада – 1 грудня. – С. 7.

ДЖЕРЕЛА ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ У КІБЕРПРОСТОРИ

Козицька Олена Геннадіївна

кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального права та процесу Хмельницького університету управління та права ім. Л. Юзькова

Ефективність боротьби зі злочинністю на сучасному етапі розвитку суспільства обумовлюється постійним удосконаленням оперативно-розшукової діяльності правоохоронних органів. Своєчасне виявлення, швидке розкриття, повне і всебічне розслідування кримінальних правопорушень є неможливим без застосування новітніх методів і способів пошуку, аналізу та використання оперативно-розшукової інформації.

Цілком погоджуємося з О.В.Кириченко в тому, що оперативно-розшукова діяльність по суті є процесом збирання, накопичення й опрацювання інформації різноманітного характеру, що згодом перетвориться на судження, описи або висновки, що використовуються для досягнення визначених цілей [2, с. 48].

В цілому, під оперативно-розшуковою інформацією слід розуміти первинні та вихідні дані про осіб, причетних до підготовки і скоєння злочинів, факти злочинних проявів, стан оперативно-розшукових сил і засобів, а також умов, у яких здійснюється оперативно-розшукова діяльність. Оперативно-розшукова інформація відображає не лише ті явища, події, обставини, зміни в середовищі, які виникають у результаті злочинів, але і широке коло явищ, обставин, подій, що впливають на злочинну поведінку окремих осіб, злочинних груп [4, с. 196].

Основними вимогами, що висуваються до оперативно-розшукової інформації, є: точність та вірогідність, лаконічність, логічність викладу, що включає в себе послідовність, доказовість, ясність мети, досягненню якої покликане служити повідомлення, оптимальність та повнота, комплексність, відповідність рівня надходження та використання оперативно-розшукової інформації для прийняття рішень, цінність (корисність) [1, с. 175–176].

Одним із найбільш перспективних напрямків пошуку оперативно-розшукової інформації, яка відповідатиме вищевказаним критеріям, є моніторинг відкритих джерел інформації, розміщених у кіберпросторі.

До таких джерел належать:

– сайти органів державної влади та місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій;

– державні реєстри, зокрема Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, Державний реєстр речових прав на нерухоме майно, Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні правопорушення тощо;

– сторінки осіб у соціальних мережах;

– сайти оголошень (наприклад, сайти знайомств, сайти продажу автомобілів та інших речей, сайти пошуку роботи);

– Інтернет-магазини;

– публікації в електронних засобах масової інформації, а також коментарі до них;

– ресурси для розповсюдження відеоконтенту (наприклад, Tik-Tok);

– боти Telegram (наприклад, OpenData – сервіс пошуку в державних даних компаній, людей, авто та нерухомості; AVinfobot – бот, призначений для перевірки історії автомобіля за номерним знаком, VIN, телефоном продавця; info_basa – бот, який допомагає дізнатися, кому належить номер телефону та отримати номер телефону людини за прізвищем, ім'ям та по-батькові та ін.);

– блоги та мікроблоги;

– сайти, призначені для отримання інформації про місцезнаходження особи (www.topsy.com – ресурс, призначений для отримання інформації про місцезнаходження об'єкта на підставі аналізу згадувань про нього; сайти Geofeedia та Echosec, які дозволяють знаходити твіти, пости Facebook, відеоролики з YouTube, фотознімки Flickr та Instagram, які були надіслані з визначених місць [3]).

Моніторинг вказаних джерел дозволяє знайти інформацію, яка за результатами аналізу може бути використана під час розкриття та розслідування кримінальних правопорушень (зокрема, інформацію про злочинні зв'язки особи, яка становить оперативний інтерес, канали збуту викраденого тощо), а також для встановлення місцезнаходження безвісти

зниклих осіб та осіб, які переховуються від органів досудового розслідування або суду.

Література:

1. Білецький В. Інформаційне забезпечення оперативно-розшукової діяльності у прикордонній сфері. Публічне управління: теорія та практика. Серія Держава та суспільство. № 2/14 (2013). С. 174–178.
2. Кириченко О. В. Оперативно-розшукова інформація: теоретичне визначення поняття. *Оперативно-розшукова діяльність Національної поліції: проблеми теорії та практики* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Дніпро, 20 жовт. 2017 р.): у 2-х ч. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. Ч. 1. С. 45–49.
3. Руководство по верификации для журналистских расследований: путеводитель по техникам онлайн-поиска и анализа пользовательского контента и информации из открытых источников в расследованиях: веб-сайт. URL: https://verificationhandbook.com/book2_ru/chapter3.php (дата звернення 11.10.2020).
4. Фаріон О. Б. Алгоритм опрацювання оперативно-розшукової інформації для забезпечення потреб кримінального аналізу злочинної діяльності. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Військові та технічні науки.* № 1(59). 2013. С. 194–203.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ І ДІЯЛЬНОСТІ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ

Моргун Ігор Андрійович

*студент історико-юридичного факультету, спеціальність «Право» 0.81,
Херсонського державного університету*

Правова проблема реформування прокуратури як складової правоохоронної системи держави дискутується в Україні протягом всього часу її незалежності. І весь цей час проводилися відповідні тематичні наукові дослідження, здійснювалися певні кроки законодавчого й практичного характеру, спрямовані на удосконалення правової основи

діяльності прокуратури, перегляд підвалин та принципів організації самої прокуратури як єдиної системи, визначення її місця, ролі та функцій у нових суспільно-економічних, політичних та історичних умовах.

На сьогоднішній час, не дивлячись на певні складнощі, в тому числі і економічного характеру, розпочалося реформування прокуратури України.

Так, 2 липня 2015 року Верховна Рада України ухвалила Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про прокуратуру» (щодо удосконалення та особливостей застосування окремих положень)» [1]. Його прийняття дозволило нарешті перейти до активної реалізації стратегії реформування системи органів прокуратури України.

З грудня 2017 року набрав чинності ЗУ «Про прокуратуру» (надалі Закон) зі змінами, де головною метою закону є врегулювання питання призначення прокурорів місцевих та регіональних прокуратур, прокурорів Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, а також формування органів прокурорського самоврядування. Крім того, у Законі прописано процедуру конкурсу на посаду Генерального прокурора та добір кандидатів на посаду прокурора місцевої прокуратури. Концепція реформування органів прокуратури розроблена з урахуванням європейського та світового досвіду, так як Україна є частиною європейської спільноти. Докорінна зміна правоохоронних органів і, в першу чергу, органів прокуратури має стати наріжним каменем нової сучасної держави, де панують європейські цінності – цінності, за які віддали життя герої Небесної сотні і зараз гинуть наші воїни на Сході держави.

Функції прокуратури — це зазначені у законі напрями, які визначаються соціально-державним призначенням прокуратури [3, с. 13]. У ст. 2 ЗУ «Про прокуратуру» закріплені функції прокуратури серед яких: *«1) підтримання державного обвинувачення в суді. Прокурор підтримує державне обвинувачення в судовому провадженні щодо кримінальних правопорушень, користуючись при цьому правами і виконуючи обов'язки, передбачені Кримінальним процесуальним кодексом України; 2) представництво інтересів громадянина або держави в суді у випадках, визначених Законом та главою 12 розділу III Цивільного процесуального кодексу України»* [2]. Представництво прокурором інтересів громадянина або держави в суді полягає у

здійсненні процесуальних та інших дій, спрямованих на захист інтересів громадянина або держави, у випадках та порядку, встановлених Законом.

Прокурор здійснює представництво в суді інтересів громадянина (громадянина України, іноземця або особи без громадянства) у випадках, якщо така особа не спроможна самотійно захистити свої порушені чи оспорювані права або реалізувати процесуальні повноваження через недосягнення повноліття, недієздатність або обмежену дієздатність, а законні представники або органи, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси такої особи, не здійснюють або неналежним чином здійснюють її захист.

Прокурор здійснює представництво в суді законних інтересів держави у разі порушення або загрози порушення інтересів держави, якщо захист цих інтересів не здійснює або неналежним чином здійснює орган державної влади, орган місцевого самоврядування чи інший суб'єкт владних повноважень, до компетенції якого віднесені відповідні повноваження, а також у разі відсутності такого органу.

Наявність таких обставин обґрунтовується прокурором у порядку, передбаченому ч.4 с.23 ЗУ «Про прокуратуру» [2]. Не допускається здійснення прокурором представництва в суді інтересів держави в особі державних компаній, а також у правовідносинах, пов'язаних із виборчим процесом, проведенням референдумів, діяльністю Верховної Ради України, Президента України, створенням та діяльністю засобів масової інформації, а також політичних партій, релігійних організацій, організацій, що здійснюють професійне самоврядування, та інших громадських об'єднань. Представництво в суді інтересів держави в особі Кабінету Міністрів України та Національного банку України може здійснюватися прокурором Офісу Генерального прокурора або обласної прокуратури виключно за письмовою вказівкою чи наказом Генерального прокурора або його першого заступника чи заступника відповідно до компетенції.

Представництво інтересів держави у суді у справах про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави здійснюється прокурорами Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, а у визначених законом випадках - прокурорами Офісу Генерального прокурора в порядку та на підставах, визначених Цивільним процесуальним кодексом України.

Наявність підстав для представництва має бути обґрунтована прокурором у суді. Прокурор здійснює представництво інтересів громадянина або держави в суді виключно після підтвердження судом підстав для представництва.

Прокурор зобов'язаний попередньо, до звернення в суд, повідомити про це громадянина та його законного представника або відповідного суб'єкта владних повноважень. У разі підтвердження судом наявності підстав для представництва прокурор користується процесуальними повноваженнями відповідної сторони процесу. Наявність підстав для представництва може бути оскаржена громадянином чи її законним представником або суб'єктом владних повноважень [2].

Виключно з метою встановлення наявності підстав для представництва інтересів держави в суді у випадку, якщо захист законних інтересів держави не здійснює або неналежним чином здійснює суб'єкт владних повноважень, до компетенції якого віднесені відповідні повноваження, прокурор має право отримувати інформацію, яка на законних підставах належить цьому суб'єкту, витребувати та отримувати від нього матеріали та їх копії.

У разі відсутності суб'єкта владних повноважень, до компетенції якого віднесений захист законних інтересів держави, а також у разі представництва інтересів громадянина або представництва інтересів держави у справах про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави з метою встановлення наявності підстав для представництва прокурор має право:

- 1) витребувати за письмовим запитом, ознайомлюватися та безоплатно отримувати копії документів і матеріалів органів державної влади, органів місцевого самоврядування, військових частин, державних та комунальних підприємств, установ і організацій, органів Пенсійного фонду України та фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, що знаходяться у цих суб'єктів, у порядку, визначеному законом;

- 2) отримувати від посадових та службових осіб органів державної влади, органів місцевого самоврядування, військових частин, державних та комунальних підприємств, установ та організацій, органів Пенсійного фонду України та фондів загальнообов'язкового державного соціального

страхування усні або письмові пояснення. Отримання пояснень від інших осіб можливе виключно за їхньою згодою [2].

Література:

1. Про внесення змін до Закону України «Про прокуратуру» щодо удосконалення та особливостей застосування окремих його положень: Закон України від 2 липня 2015 року № 578-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Про прокуратуру : закон України від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Скибенко О. Проблеми реформування функцій прокуратури України в механізмах судочинства та забезпечення законності / О. Скибенко // Підприємництво, господарство і право. – 2016. – № 6.- с.13.

Науковий керівник: Циганок Сергій Васильович, кандидат юридичних наук, доцент кафедри публічного та міжнародного права і правоохоронної діяльності історико-юридичного факультету Херсонського державного університету

МІЖНАРОДНИЙ КРИМІНАЛЬНИЙ СУД: СТРУКТУРА ТА ФУНКЦІЇ

Налуццишин Володимир Вікторович

кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального права та процесу Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький, Україна

В міжнародному кримінальному праві питання притягнення осіб за вчинення міжнародних злочинів, злочинів міжнародного характеру та міжнародних правопорушень завжди було актуальним. Саме з цією метою і був створений Міжнародний кримінальний суд (далі – МКС) – перший постійний правовий інститут, до компетенції якого входить переслідування осіб, відповідальних за геноцид, військові злочини і злочини проти людяності.

Структура МКС як міжнародного судового органу базується на інституційних принципах, належних забезпечити конкретні завдання по відправленню справедливого і незалежного правосуддя.

До складу структури МКС входять такі постійно діючі органи як: Президія, Відділення попереднього провадження, Судове відділення, Апеляційне відділення, Канцелярія прокурора і Секретаріат.

Зокрема, МКС складається з 18 суддів, що обираються на основі представництва основних правових систем, а також справедливого географічного і гендерної представництва.

Президія МКС складається з Голови та 2 віце-голів, що обираються повним складом суддів на 3-річний термін або на термін до закінчення їх повноважень як суддів (в залежності від того, який строк закінчується раніше).

Президія відповідає за управління всіма органами Суду (за винятком Канцелярії прокурора). На Президію покладені також питання зовнішніх зв'язків МКС і питання, пов'язані з виконанням покарання.

Всі судді МКС розподіляються по трьох відділеннях. Так, Апеляційне відділення складається з Голови та ще 4 суддів, Судове відділення – не менше ніж з 6 суддів, Відділення попереднього провадження – не менше ніж з 6 суддів. Функції судочинства в кожному з відділень здійснюються судовими палатами. Апеляційна палата включає в себе всіх суддів Апеляційного відділення, функції Судової палати і палати попереднього провадження здійснюються 3 суддями (в окремих випадках функції Палати попереднього провадження можуть здійснюватися одноосібно суддею) [1].

Основною функцією МКС, беззаперечно, є розгляд справ щодо вчинення особою міжнародних злочинів а також винесення справедливого судового рішення за результатом цього розгляду. Для належного виконання цієї функції важливу роль відіграє забезпечення виконання функцій розслідування і обвинувачення в міжнародному кримінальному процесі.

Згідно зі статтею 15 Римського статуту міжнародного кримінального суду після закінчення розслідування, Якщо Прокурор робить висновок про наявність достатніх підстав для порушення розслідування, він або вона звертається до Палати попереднього провадження з проханням дати

санкцію на проведення розслідування разом з будь-якими зібраними матеріалами, що підкріплюють це прохання [2].

Література:

1. Перепьолкін С. М. Юрисдикція міжнародного кримінального суду та її визнання Україною. Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України. 2017. № 10. С. 243-250.
2. Римський статут міжнародного кримінального суду. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА БОРОТЬБА ІЗ ЗЛОЧИНАМИ ПРОТИ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Ткачук Дмитро Павлович

студент групи ВШМжт-4-19-МІП(1,6з), спеціальність 081 «Право»

Актуальність даної теми полягає у тому, що в існуючих у наш час умовах, за яких в Україні активізувалися загрози конституційному ладу, суверенітету, територіальній цілісності й недоторканності, виникає необхідність в адекватній протидії з боку держави таким антидержавним проявам.

Мета дослідження полягає в розробці нового наукового знання про злочини проти основ національної безпеки України та вдосконаленні кримінально-правових приписів, що передбачають відповідальність за їх учинення.

Науковою новизною дослідження є те, що після прийняття в 2001 році Кримінального кодексу України постала потреба в комплексному науковому дослідженні злочинів проти основ національної безпеки держави та в удосконаленні кримінально-правової охорони основ національної безпеки України.

Методи дослідження. Під час роботи над темою було використано ряд загальнонаукових принципів і підходів, філософсько-світоглядних і спеціально-наукових методів пізнання, серед яких: історичний, порівняльно-правовий, семантичний, формально-логічний, системно-структурний та інші.

На підставі системного аналізу положень Конституції України і Закону України «Про основи національної безпеки України» сформульовані нові авторські дефініції понять «безпеки» та «національної безпеки».

Злочини проти основ національної безпеки України належать до тяжких або особливо тяжких, оскільки несуть загрозу державі. Саме це робить необхідним привернення до них особливої уваги правоохоронних органів.

В залежності від відносин всі злочини проти основ національної безпеки класифікуються на злочини, які посягають на відносини, що забезпечують охорону основ національної безпеки України у сфері державного суверенітету, територіальної цілісності, недоторканості, обороноздатності, державної, економічної, науково-технічної, екологічній та інформаційної безпеки України.

Чинний закон про кримінальну відповідальність за злочини проти основ національної безпеки України в цілому узгоджується із загальновизнаними підставами та принципами криміналізації діянь, але мають місце і певні неузгодженості, які потребують усунення і вдосконалення статей закону.

Основні висновки. Дослідивши кримінальне законодавство ряду зарубіжних країн з метою більш чіткого з'ясування сутності форм об'єктивної сторони окремих злочинів, постає потреба у формулюванні визначення діянь проти основ національної безпеки, що відображало б їх соціально-правовий зміст.

Література:

1. Про національну безпеку України: Закон України від 21 черв. 2018 р. №2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення: 26.08.2020).
2. Литвинов О.М. Соціально-правовий механізм протидії злочинності в Україні: дис.д-ра. юрид. наук: спец.: 12.00.08. *Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право*. Київ, 2010. 432 с.
3. Новицький Г.В. Теоретико-правові основи забезпечення національної безпеки України: монографія. Київ: Інтертехнологія, 2008. 496 с.

ДЕРЖАВНА ПРИКОРДОННА СЛУЖБА УКРАЇНИ, ЯК СУБ'ЄКТ ПРОТИДІЇ НЕЛЕГАЛЬНОЇ МІГРАЦІЇ

Томусяк Ярослав Сергійович

*слухач 124(д) навчальної групи факультету підготовки керівних кадрів,
Національна академія Державної прикордонної служби України,
м. Хмельницький*

Останніми роками спостерігається стрімке зростання кількості затриманих незаконних мігрантів, які використовують територію України, щоб потрапити до Західної Європи. У середньому спостерігається щорічне зростання цього показника майже на 30 % [1, с. 144–145]. Безпосереднє наближення шенгенського простору до кордонів України, робить її територію привабливою для незаконних мігрантів з держав Південно-Східної Азії та Близького Сходу. Аналіз процесу незаконної міграції свідчить про зростання масштабів незаконної міграції громадян з пострадянських держав до держав Євросоюзу. Цьому сприяє безвізовий порядок в'їзду цих категорій в Україну, в тому числі за внутрішніми паспортами. Загостренню міграційної ситуації сприяє також необхідність виконання угод про приймання-передавання затриманих порушників законодавства з прикордонних питань з Євросоюзом та відсутність угод про реадмісію з Російською Федерацією, Білоруссю, а також рядом інших “держав-постачальників” незаконних мігрантів. Варто зауважити, що за попередні роки, українські прикордонники, без перебільшення, стримали хвилю незаконної міграції до Західної Європи, затримавши близько 20 тисяч мігрантів. Це реальний внесок України до системи загальноєвропейської безпеки.

Кожного року до обговорення питання та узгодження позицій долучаються представники Держприкордонслужби України, МВС України, Нацполіції, ДМС України, СБУ, Генпрокуратури України, Міжвідомчого науково-дослідного центру з проблем боротьби з організованою злочинністю при Раді національної безпеки і оборони України, Національної академії внутрішніх справ України, Управління ООН з наркотиків та злочинності (UNODC), Консультативної місії ЄС в Україні. Проведення робочих зустрічей задля вирішення однієї з основних та суттєвих загроз, яка вже протягом багатьох років є проблемою не лише для України, але й для країн ЄС.

Необхідність у розробці комплексної програми протидії незаконній міграції важливий крок у побудові потужної та ефективної системи протидії протиправній діяльності на державному кордоні України та передусім посилення заходів боротьби з транскордонною незаконною міграцією і підвищення рівня співпраці з відповідними установами країн ЄС.

Зокрема, у ході нарад постійно зазначається, що завдяки своєму геополітичному розташуванню Україна за минуле десятиліття стала не тільки транзитною зоною на шляху міграційних потоків в напрямку країн Західної Європи, але й поступово розглядається нелегальними мігрантами як країна для тривалого перебування.

За останні три роки співробітниками Держприкордонслужби на кордоні затримано більше 10 тисяч потенційних незаконних мігрантів, при цьому середньостатистична цифра суттєво не змінюється – від двох з половиною до трьох з половиною тисяч щороку (2016 р. – 2656 осіб, 2017 р. – 3813 осіб, 2018 р. – 3543 особи). Близько 40% з них затримується на кордоні з ЄС (2016 р. – 891 особа, 2017 р. – 726 осіб, 2018 р. – 1563 особи), решта виявляється при спробі потрапляння в Україну як у пунктах пропуску, так і поза ними [2].

Окремо викликає занепокоєння активне використання підроблених документів на право перетину державного кордону. За останній рік кількість випадків виявлення співробітниками Держприкордонслужби підроблених документів зростає вдвічі (2017 р. – 387 випадків, 2018 р. – 850 випадків).

Здійснюючи стратегічний курс на євроатлантичну інтеграцію, Україна зобов'язалася вести боротьбу з організованою злочинністю. В той же час за останні роки фіксується формування мережі високоприбуткового злочинного бізнесу, що спеціалізується на питаннях нелегальної міграції, зокрема переправляння, виготовлення підроблених документів високої якості та організація транспортного перевезення.

І хоча за роки незалежності в Україні створено необхідну нормативно-праву базу в сфері протидії нелегальній міграції, а також послідовно впроваджувалися різні державні програми через транскордонний характер незаконної міграції нагальною залишається міжнародна співпраця з відповідними установами країн ЄС.

Прийняття комплексної програми протидії незаконній міграції та реалізація її положень дозволить створити дієву систему протидії

транснаціональній та транскордонній організованій злочинності на каналах незаконної міграції, покращить взаємодію та координацію при проведенні спільних операцій між правоохоронними органами України та правоохоронними органами ЄС і країнами-учасницями Конвенції ООН проти організованої злочинності, підвищить ефективність протидії протиправній діяльності на державному кордоні України, зовнішнім та внутрішнім загрозам національній безпеці України, забезпечить повну реалізацію можливостей Державної прикордонної служби України у сфері охорони державного кордону.

Отже, нелегальні мігранти страждають від дискримінації, для них важкодоступним є ринок праці та житла, вони позбавлені можливості користуватися системами освіти й охорони здоров'я тощо. Ця схема вимальована таким чином, щоб людина була позбавлена можливості захисту своїх прав. Одним із варіантів зменшення нелегальної міграції жінок і дітей є зменшення попиту на них у так званих високорозвинених країнах. Слід запобігати діяльності злочинних угруповань всередині власної країни, що професійно займаються «доставкою» мігрантів для їх експлуатації, як наслідок, зменшиться чисельність нелегальної міграції. На сьогоднішній день основою протидії нелегальній міграції в системі національної безпеки має стати комплексний підхід до рішення цієї проблеми, який буде передбачати удосконалення національного законодавства у сфері запобігання та протидії незаконній міграції, завершення реформування правоохоронних органів України, удосконалення координації діяльності суб'єктів інтегрованого управління кордонами з відповідними європейськими інституціями.

Література:

1. Литвин М. М. Сучасні загрози національній безпеці України на державному кордоні / М. М. Литвин // Стратегічні пріоритети. – 2014. – № 1 (30) – С. 144–145.
2. Українське суспільство: міграційний вимір : нац. доповідь / Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України. – К., 2018. – 396 с.

СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВИБОРЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Кокарча Юлія Анатоліївна

*асистент кафедри права, Вінницький торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету*

В умовах активного розвитку інформаційно-комунікативних технологій застосовуються нові інструменти впливу на суспільну свідомість, серед яких соціальні мережі займають важливе місце, адже сьогодні люди проводять у них дедалі більше часу.

Соціальна мережа - це інтерактивний, багатофункціональний веб-сайт, вміст якого заповнюють самі користувачі мережі. Сайт є автоматизованим соціальним середовищем, яке дозволяє групі осіб зі спільними інтересами спілкуватися. До них входять тематичні форуми, особливо відомчі, які останнім часом активно розвиваються. Зв'язок здійснюється за допомогою веб-сервісу внутрішньої пошти або миттєвого обміну повідомленнями [1].

Демократичний політичний режим серед різних ознак характеризує періодичне проведення виборів, які розглядаються як процедура легітимізації державної влади. Сутність політичних виборів в сучасному світі не зводиться лише до самого голосування. В цьому процесі залучені більш складні передумови з використанням потужного інструментарію, одним із таких інструментів є соціальні мережі.

Сучасний виборчий процес характеризується використанням нових методів і засобів політичного впливу та маніпуляцій, найновіших інструментів та технологій політичного маркетингу.

Сьогодні соціальні мережі, порівняно з традиційними ЗМІ, значним ступенем визначають соціальний та політичний порядок денний, новинні повідомлення, неконтрольоване втручання у повсякденне життя роблять його максимально природнім та прозорим. На відміну від традиційних ЗМІ, соціальні мережі характеризуються відносною свободою слова, тобто можливістю висловлення власної думки майже з будь-якого питання.

Громадяни роблять свій вибір під впливом різних факторів [2]: повідомлення в ЗМІ, агітаційна діяльність кандидатів / партійних кампаній, найближче оточення (сім'я / робота / друзі), освіта тощо. Соціальні мережі за останні роки додалися до цього переліку чинників. Такі соціальні мережі, як Facebook та Twitter, скорочують дистанцію між політиками та виборцями, створюють механізм зворотного зв'язку та стали новим середовищем (платформою) для політичної комунікації.

У період виборів, соціальні мережі максимально залучені до цього процесу. Основними перевагами такої взаємодії виділяють [2]: легкість та швидкість розповсюдження інформації; швидкий зворотний зв'язок; незначні фінансові витрати на рекламу (порівняно із ЗМІ); завдяки своїм "лідерам думок" аудиторії, які широко беруть участь у політичній діяльності, можуть вести пропагандистську діяльність без концентрованого впливу; постійне збільшення груп користувачів; ефективний канал, який може швидко повідомляти про важливі події, особисті зустрічі, політичні події та дії і протести з метою інформування виборців; унікальна програма для презентації політиків та формування політичного іміджу; відсутність цензури. Горизонтальна структура соціальних мереж відкриває нові можливості взаємодії між самими громадянами.

Отже, нині соціальні мережі є одним із інструментів комунікації між державою та суспільством. Соціальні мережі Facebook, Twitter, Instagram використовуються політиками для комунікації з виборцями, для створення та підтримки позитивного іміджу кандидата чи політичної партії.

Соціальні мережі, які є певним інструментом під час виборчої кампанії виконують наступні функції [3]: 1) інформаційну (поширення інформації відносно політиків та політичних партій); 2) комунікаційну (організація, яка взаємодіє з виборцями, що дозволяє швидко визначити своє ставлення до кандидатів); 3) іміджеву (сформувати імідж кандидатів/партій); 4) рекламну та маркетингову (поширення політичної реклами, пошук цільової аудиторії, електорату); 5) мобілізаційну (мобілізація прихильників прийти й проголосувати на виборах, залучення виборців до протестних акцій); 6) соціалізаційну (проводити опитування громадської думки, щоб дозволити виборцям брати участь у прийнятті рішень; 7) контролювати проведення виборчої діяльності.

Соціальні мережі впливають на спосіб проведення виборчих кампаній, розповсюдження політичної інформації та комунікацію. Політики усе частіше інвестують у цифрову рекламу, намагаються через соціальні мережі здійснювати вплив на політичний вибір її користувачів (прагнення управляти електоральним вибором громадян; контроль доступу виборців до інформації за допомогою таргетінгових повідомлень та інші). Водночас, сучасні дослідники відмічають, що соціальні мережі є успішним інструментом передусім для політиків-популістів. Соціальні мережі є одним із інструментів впливу, як влади на суспільство, так і суспільства на владу.

Література:

1. Ефимова, И.Н., Маковейчук, А.В. Социальные сети как новый механизм формирования имиджа субъектов политической деятельности. URL: <http://izvestia.asu.ru/2012/4-1/pols/TheNewsOfASU-2012-4-1-pols-05.pdf> (дата звернення 14.10.2020).
2. Константинівська А. Роль соціальних мереж (Facebook) у виборчих кампаніях. URL: <https://www.oporaua.org/article/vybory/vybory-prezydenta/vybory-prezydenta-2019/17987-rol-sotsialnikh-merezh-facebook-u-viborchikh-kampaniakh> (дата звернення 14.10.2020).
3. Янченко А. Соціальні медіа як елемент політичної комунікації. *Політичний менеджмент*. Вип. (1-2). 2013. С. 153-163. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PoMe_2013_1-2_20 (дата звернення 14.10.2020).

Науковий керівник: Остапенко Марина Анатоліївна, доктор політичних наук, професор кафедри політичних наук, Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОСТІР УКРАЇНИ: ЗМІСТ ПОНЯТТЯ

Солодка Олена Маркіянівна

докторант, Національна академія Служби безпеки України

Перші роздуми відносно наповнення простору інформацією та становлення “розумного” простору – ноосфери належать В.І.

Вернадському, який виділяв такі соціокультурні фактори, що формують ноосферу: поширення людини на всій поверхні планети; розвиток засобів зв'язку і обміну, що інтегрують людей в єдине ціле; відкриття нових джерел енергії (атомна, сонячна тощо); масова демократизація державного устрою; вибух наукової творчості в ХХ сторіччі [1]. На сьогодні питання змісту поняття інформаційного простору держави актуалізуються з огляду на процеси глобалізації та інформатизації, що ставлять нагальні вимоги до проблематики правового врегулювання суспільних відносин у новому вимірі – інформаційному. Водночас, наразі визначення поняття інформаційного простору у чинному національному законодавстві відсутнє, натомість поняття “територія” має більше 15 визначень. Проте інформаційний простір не є суто віртуальною моделлю території держави.

Відповідно до Закону України “Про доступ до судових рішень” єдиний інформаційний простір судів загальної юрисдикції становить сукупність баз і банків даних, технологій їх ведення та використання, інформаційно-телекомунікаційних систем і мереж, що функціонують на основі єдиних принципів і загальних правил, що забезпечують інформаційну взаємодію Верховного Суду України, судів загальної юрисдикції, спеціалізованих судів, органів суддівського співтовариства і системи Державної судової адміністрації України [2]. У Законі України “Про обов’язковий примірник документів” під інформаційним простором розуміється сукупність баз і банків даних, інформаційно-телекомунікаційних мереж і систем, а також технологій їх ведення та використання, що функціонують на основі загальних принципів і за правилами, що забезпечують інформаційну взаємодію організацій і громадян, а також задоволення їх інформаційних потреб [3]. Зазначені поняття розкривають інформаційний простір з технічної точки зору та відносно певної інформаційної системи.

Слід підкреслити, що наукові визначення інформаційного простору є змістовно різноманітними, як пов’язані з фактором території, так і не пов’язані. Так, за висновком М.Шевченко, “у більшості публікацій, обґрунтування категорії “інформаційний простір” зводиться до його розгляду як певної геополітично визначеної території, яка є сувереном щодо поширення на ній текстової, звукової, аудіовізуальної та ілюстративної інформації через канали засобів масової інформації” [4]. З таким висновком важко погодитись, оскільки, по-перше, як зазначалося

вище, інформаційний простір не є віртуальною моделлю території держави, а по-друге – з юрисдикційної точки зору сувереном має визнаватися не територія, а держава.

М.Слюсаревський ж обґрунтовує так звану «реляційну теорію інформаційного простору», відповідно до якої інформаційний простір є станом і, водночас, результатом перманентної взаємодії процесів виробництва та споживання інформації [5, с. 341].

Зауважимо, що поняття “інформаційна сфера” застосовується в науковому дискурсі не менш часто, ніж “інформаційний простір”, і перебуває з ним у тісному взаємозв’язку. Вважаємо, що інформаційна сфера є поняттям ширшим, аніж інформаційний простір і визначається як сукупність інформації та інформаційних ресурсів, інформаційної інфраструктури, суб’єктів, що здійснюють оборот інформації, тобто її створення, поширення (передавання), зберігання, використання та знищення, та забезпечують цей оборот, суспільних відносин, які при цьому виникають, системи її правового забезпечення, а також інституційної системи державного управління та регулювання цією сферою [6, с. 14].

Законодавчого визначення це поняття також не отримало, за винятком тексту Угоди про вільний доступ і порядок обміну відкритою науково-технічною інформацією держав-учасниць СНД від 11 вересня 1998 року, відповідно до якої інформаційна сфера – це сфера діяльності суб’єктів, пов’язана зі створенням, перетворенням та споживанням інформації [7]. Як одна зі сфер життєдіяльності держави та суспільства, інформаційна сфера утворюється сукупністю: суб’єктів інформаційних процесів (держава, фізичні та юридичні особи); інформації; інформаційної інфраструктури; суспільних відносин, що складаються у зв’язку з формуванням, зберіганням, передачею та розповсюдженням інформації.

Функціонування інформаційної інфраструктури забезпечує існування середовища, в якому здійснюються інформаційні процеси. Вона відображає досягнутий рівень розвитку суспільних відносин та науково-технічного прогресу, утворюючись сукупністю: систем формування та забезпечення безпеки інформаційних ресурсів, інформаційно-телекомунікаційних систем, мереж зв’язку, а також систем забезпечення доступу до них; індустрії засобів інформатизації, телекомунікації і зв’язку; індустрії інформаційних послуг та інформаційного ринку;

системи підготовки та перепідготовки кадрів, проведення наукових досліджень тощо.

Можливість розгляду суб'єктів суспільних відносин в якості суб'єктів інформаційної сфери зумовлюється їх взаємодією з приводу інформації, причому зміст та обсяг їх прав визначається властивостями інформації, яка, таким чином, є основним елементом інформаційної сфери. Відповідно до національного законодавства України, інформаційними є відносини, що виникають у всіх сферах життя і діяльності суспільства та держави при створенні, збиранні, одержанні, зберіганні, використанні, поширенні, охороні та захисті інформації. Вся належна Україні інформація, незалежно від змісту, форм, часу і місця створення, входить до інформаційних ресурсів України. В свою чергу, інформаційні ресурси та інші елементи інформаційної сфери можуть бути об'єднані поняттям інформаційного простору.

Отже, можемо констатувати, що під інформаційним простором держави слід розуміти середовище здійснення суб'єктами інформаційної сфери діяльності, пов'язаної зі створенням, збиранням, одержанням, зберіганням, використанням, поширенням, охороною та захистом інформації, що належить до національних інформаційних ресурсів України.

Література:

1. Вернадский В. Несколько слов о ноосфере. URL: <http://lib.ru/filosof/wernadskij/noos.txt>.
2. Про доступ до судових рішень: Закон України від 5 грудня 2005 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3262-15#Text>
3. Про обов'язковий примірник документів: Закон України від 9 квітня 1999 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-14#Text>
4. Шевченко. М. Поняття національного інформаційного простору та його характеристики. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=ukrinfsp_2018_1_12
5. Слюсаревський М. Інформаційний простір: критика існуючих визначень і спроба побудови теорії. Харківський держ. ун-т. Вісник. Х.,

1999. №439, ч. 4, 5: Сер. Психологія, політологія: Особистість і трансформаційні процеси у суспільстві. С. 337-342.

6. Баранов О. А. Теоретико-методологічні основи правового забезпечення інформаційної сфери України : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2015. 40 с.

7. Угода про вільний доступ і порядок обміну відкритою науково-технічною інформацією держав-учасниць СНД від 11 вересня 1998 року Угода міжнародний документ. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_889#Text.

ЗМІСТ

Теорія держави і права. Філософія права

Maksurov Alexey Anatolevich COORDINATION OF LITHUANIA'S PARTICIPATION IN INTERNATIONAL ORGANIZATIONS.....3

Сухонос Володимир Вікторович, Сухонос Віктор Володимирович
КУЛЬТ ОСОБИ Й. СТАЛІНА ЯК ВТІЛЕННЯ ЛІВОЇ МОДЕЛІ
ТОТАЛІТАРНОГО ДЕРЖАВНО-ПРАВОВОГО РЕЖИМУ:
ОСОБЛИВОСТІ ГЕНЕЗИСУ.....5

**Конституційне право. Конституційне процесуальне право.
Адміністративне право. Адміністративне процесуальне право. Митне
та податкове право. Міжнародне право. Муніципальне право**

Шевчук Михайло Олександрович ДО ПИТАННЯ ІСТОРИЧНОГО
РОЗВИТКУ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ІНФОРМАЦІЙНИХ ВІДНОСИН У СФЕРІ ДІЯЛЬНОСТІ
ФІСКАЛЬНИХ ОРГАНІВ.....11

**Цивільне та сімейне право. Цивільне процесуальне право.
Комерційне право. Житлове право. Зобов'язальне право. Міжнародне
приватне право. Трудове право та право соціального забезпечення**

Гуйван Петро Дмитрович ЗАГАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ СУДОВОЇ СИСТЕМИ.....13

**Кримінальне право. Кримінальне процесуальне право.
Криміналістика. Кримінологія. Кримінально-виконавче право.
Медичне право. Судові та правоохоронні органи. Адвокатура**

Льїна Оксана Валеріївна, Пучко Ангеліна Володимирівна АНАЛІЗ
ЮРИДИЧНОЇ ПРИРОДИ ОБТЯЖУЮЧИХ ОБСТАВИН В
КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ.....18

Козицька Олена Геннадіївна ДЖЕРЕЛА ОПЕРАТИВНО-
РОЗШУКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ У КІБЕРПРОСТОРІ.....22

Моргун Ігор Андрійович ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ І
ДІЯЛЬНОСТІ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ В УМОВАХ
РЕФОРМУВАННЯ.....24

Налуцишин Володимир Вікторович МІЖНАРОДНИЙ
КРИМІНАЛЬНИЙ СУД: СТРУКТУРА ТА ФУНКЦІЇ.....28

Ткачук Дмитро Павлович КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА БОРОТЬБА ІЗ
ЗЛОЧИНАМИ ПРОТИ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ.....30

Томусяк Ярослав Сергійович ДЕРЖАВНА ПРИКОРДОННА СЛУЖБА
УКРАЇНИ, ЯК СУБ'ЄКТ ПРОТИДІЇ НЕЛЕГАЛЬНОЇ МІГРАЦІЇ.....32

**Право інтелектуальної власності та його захист. Інформаційне право.
Інформаційні технології**

Кокарча Юлія Анатоліївна СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК ІНСТРУМЕНТ
ВИБОРЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....35

Солодка Олена Маркіянівна ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОСТІР УКРАЇНИ:
ЗМІСТ ПОНЯТТЯ.....37

Підписано до друку 28.10.2020
Формат 60x84/16. Папір офсетний. Друк на дублюкаторі.
Умов.-друк. арк. 4,5. Обл.-вид. Арк 4,95.
Тираж 60 прим.

Громадська організація «Наукова спільнота»
46027, Україна, м. Тернопіль, вул. Загребельна, 23
Ідентифікаційний код 41522543
тел. +380979074970
E-mail: rusenkos@ukr.net

Віддруковано ФО-П Шпак В.Б.
Свідоцтво про державну реєстрацію № 073743
СПП № 465644
Тел. 097 299 38 99
E-mail: tooums@ukr.net